

Bilo je 27. septembra leta 1862, tedaj čez komaj 3 leta, in zopet so zvonovi stolne cerkve glasno zapeli, zopet se ulice mesta napolnile z brezštevili ljudstvom, in pred škofovsko palačo se je zopet vredil častiti sprevod od več kakor 200 duhovnikov iz domače in iz sosednih škofij. Ali pri tem sprevodu knez in škof Slomšek niso več nosili pastirske palice v roki niso več hodili v sredi svojega ljubljeneega ljudstva, ampak v priprosti mrtvaški škrinji je 8 župnikov nosilo njih mrtvo telo, v tem, ko so ulice mesta odmevale od mrtvaškega petja in glasnega joka in so trije sosedni škofje pri mrtvaškem odru odpevali zadušne molitve. V prvi točki svojega testamenta, ki so ga spisali na svoj poslednji rojstni den, pišejo pokojni knez: „Izrečno naročam, da naj se moje mrtvo truplo dene v priprosto škrinjo (trugo) iz mehkega, nepolitiranega lesa in na pokopališči tiste fare, kjer umerjem, pokoplje“. S tem uzornim naročilom so nam prelepo razodeli svoje ponižno srce, ker so se hotli še v smrti skazati verni učenec Onega, ki je tudi na golem lesu sv. križa za nas umrl: ali s tem naročilom nikakor niso mogli svojega ljudstva oprostiti sv. dolžnosti, ime tolikega dobrotnika še po njegovi smrti ohraniti v hvalnem, častnem spominu, in tem znotranjim občutkom dati tudi zvonjanji, vidni in dostojni obraz. „Njegov grob bodi častljiv“. (Izaj.). Ta beseda sv. pisma je šla že na den pogreba od ust do ust in v kratkem je bilo stalno sklenjeno, pokojnemu knezu in škofu Antonu Martinu Slomšku postaviti dostojen spomenik, in sicer v Mariborskem mestu, ktero so k časti sedeža Lavantinskega škofijstva povzdignili. Vsi stanovi, ne le v domači, temoč tudi v sosednih škofijah, so svoje darove radostno polagali na altar sinovske hvaležnosti, in že pred letmi bi se bil spomenik zamogel postaviti; oviralo je edino to, da je bilo po tukajšnjih razmerah, zares težko, zediniti se zavoljo oblike spomenika, in še bolj težko, zediniti se zavoljo dostojnega prostora za spomenik.¹⁾ Že pred 2 letoma bile so 3 spominke plošče na znamenitih mestih priredjene. Ena na Slomškov rojstni hiši v Slomu v Ponikviški fari, kjer so pokojni Slomšek l. 1800. luč sveta zagledali, druga poleg krstnega kamna v Ponikviški farni cerkvi, kjer so bili krščeni, in tretja v kapeli Mariborskega pokopališča, kjer so pokopani. Za pglaviti spomenik pa se je slednjič z dovoljenjem prečastitega knezoškofijstva izbral, kakor najpristojejši kraj, prezbiterij stolne cerkve, naj bi poleg velikega altarja, od koder so kakor prvi Mariborski škof prvokrat škofovski blagoslov podelili, zanaprej njih častna podoba ime tistega oznanovala, ki je to farno cerkev k dostojnosti knezoškofijske stolne cerkve povzdignil.

Ker tedaj ne moremo več tvojega prijaznega obličja gledati, vzvišeni dobrotnik naš! naj nas zanaprej vsaj tvoja podoba razveseljuje. — Najte toraj, nedolžne deklice! ki kakor ovenčane družice denešnje svečanost kinčate, da zagrinjalo pade, ki nam podoba zakriva¹⁾ — preden nadalje govorim in vam, dragi poslušalci, pomen spomenika razlagam po treh napisih, ki so v nja znožji vdobljeni.

Ti pa, sv. Janez krstnik! vzvišeni patron te stolne cerkve! ozri se milostno na nas, ki denes z posebno slovesnostjo tvoj veličastni god obhajamo, in izprosi nam pri Bogu milost, da bo sad denešnjega praznovanja: Čast Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Kužni črm ali vranični prisad (Milzbrand).

II. Ta bolezen se veliko laglje odvrae, kakor pa ozdravi. Ako se tedaj kužni črm kde prikaže, ali če se je ob hudi vročini te bolezni bati, treba je dobro rejenej živini menje polagati ali vsaj menje tečne hrane dajati; slabotnej in slabo rejenej živini pa se naj skrbi za dobro in lahko prebavljivo krmo. Piti naj se da živini pridno, večkrat na dan: mrzle, čiste vode, ki naj se včasih osoli ali z kisom okisa. Dobro tudi je, če se zeljuice, repnice živini daje, ali pa nezrelega kislega sadja skuha in polaga. Prevelika vročina se ima, kolikor mogoče, od živine odvracati; torej se živina ne pusti na pašo ob hudi vročini; tudi prehudo delati ne sme živina, kedar je preveč sparno; hlevi se naj večkrat prezračijo, da so bolj hladni, in če proti solncu leže, naj se zelene veje krog njih postavijo, okna pa z njimi prepletejo. Nikdar ne sme preveč živine v hlevu stati; dobro je tudi škaf vode postaviti vanj, da ga hladi. Živina se naj v tekoči vodi vsaj po enkrat na den skopa, ali naj se doma z mrzlo vodo po celem životu polije in potem z slamo zriblje. Tudi teloh se zamore v podvrtnik zavleči; bolj močnej živini dobro deje, če se jej v pravi meri na žili pušča. Če pa je ta bolezen živinče že napala, tedaj je svetovati, da se mu obilo na žili pušča; poznej je puščanje na žili zapstoj. Poliva se pa zbolela živina naj z mrzlo čisto vodo tako dolgo, da se začne mraza tresti, in potem se z slamo zriba. Tudi teloh se njej zamore v podvrtnik vstaviti. Kisle ali okisane vode se naj živini vsako uro ponudi. Še bolje je pa, če se 2 lota solne kisline (Salzsäure, ki se dobi v apoteki), ali hudičevega olja v škaf vode vlije in živini večkrat piti da. Če pa živina tega

¹⁾ Zamuda pa je imela ta hasak, da se je založena istina med tem zdato pomnožila, in je bilo sedaj mogoče, toliko krasnejši spominek postaviti, ki 5000 gld. stane.

¹⁾ Pri teh besedah ste dve zmed pričujočih belooblečenih in ovenčanih deklic zagrinjalo spred podobe odstranile.

piti neče, se njej mora 3 ali 4krat maselo kisa po sili vltiti ali pa 1—2 kvintelca solne kisline na poliču vode. Vedeti pa je treba, da posoda, v kateri se tako kisel zdravilo v živinče vliva, ne sme biti iz bakra (kufra) ali svinca. Med drugimi znotranjimi zdravili se je solitar, ali sam ali z kastro pomešan, še najbolj obnesel. Vzame se štupe solitarjeve 1—2 lota, kastro $\frac{1}{2}$ —1 kvintelca. To se z moko in vodo v testo zmeša, v svalkih po 3krat na dan povžiti da, v hudi sili pa vsako drugo uro. Tudi klorovo apno (Chlorkalk, se dobi v apoteki) se rabi. Pol lota se ga raztopi v maselnu vodo, katere se potem večje živine po 4krat na dan, vselej po 2 žlici naenkrat noter vlije, manjši pa le polovico tega. V sili se namesto solitarja vzame tudi smodnika. Z oteklinami pod kožo se pa ravna na dvojni način. Dokler so otekline še bolj trde, naj se z terpetinovim oljem dobro namažejo. Če so pa že mehke in godne, jih je pa treba z nožem prerezati, da kri in gnojica iz njih izteče; prerezani otoki naj se z razbeljenim železem izžgejo. Potrebno pa je, da se vsak dobro varje, ki ima z tako boleno ali mrtvo živino opravka. Naj pazi, da se ne rani, ne oskruni z gnojem, z krvjo, slinami, sokrvcu, naj se brž vmiže in dobro izpere rana. Strašno nevarno je! Cerknjena živina se naj hitro odpravi in z kožo vred dobro pokoplje. Meso od živine, ki je na črnu zbolela, je močno škodljivo, mnogo ljudi je vžitje takega mesa v prerani grob spravilo. Zdravo živino je treba od bolene hitro ločiti, in hlev, kder je bolena žival stala, skrbno posnažiti in z žveplom pokaditi, potem pa več dni odprt pustiti, da se prevetri.

Presilna moča na zemljiščih koliko škoduje in kako odpomoči.

M. III. Globočina, v kateri se navadno cevi polagajo, v obče ne sme biti večja kot 1 meter, in se mora po razmerah ravnati. Globoko ležeče drenažne cevi delujejo na mnogo večjo daljavo tako, da pri globokih drenažnih cevih posamezni cevni toki bolj redko in dalje narazen biti smejo. Ta daljava se menja po množini vode, ki jo imajo odpeljati, po kakovosti zemlje, po spodnjih zemeljskih plasteh, po spadju, po dolgosti cevne toka in širokosti cevi in sme 7.5—20 metrov iznašati. Navadno se rajta, da se v srednje težkem glinastem ali ilastem zemljišču desetkrat tako daleč narazen položiti smejo, kolikor je globočina, v kateri so položene. Da so drenažne cevi v pravi meri vsaksebi položene, to je zelo važno; kajti če se cevi pregosto položijo, nareja to več in nepotrebnih stroškov, če se pa prerediti položijo, se pa zemljišče ne usuši popoluoma. Bistvena potreba, da ima cela drenažna naprava tudi pravi uspeh, je zadostni spad ali da cevni toki zadosti visijo. Ta spad se mora tedaj že na zemljišču najti ali pa umetno narediti z tem, da se ustje drenažnih cev v zemlji niže položi, kakor so njihovi zgornji konci.

Če ni mogoče spada tako narediti, je treba odprte grabe potegniti.

Troški drenažne naprave se ravna po okoliščinah kakoršne so na raznih zemljiščih. V ugodnih razmerah ne iznašajo nad 60—80 gold. na hektar, morejo pa tudi na 200 gld. in više poskočiti. Vendar bi pa strah pred prevelikimi stroški kmetovavca ne smel ostrašiti zemljišča z to napravo vzboljševati, ker se nobena druga vzboljšava zemljišča, kakor skušnja uči, tako dobro ne izplača, kakor pametno in prikladno izpeljana drenažna naprava. Znani so primerljivi, da so povišani pridelki na takih zemljiščih že v 2—3 letih vse stroške poplačali. Čuditi se moramo, da je še toliko zamočenega sveta sem ter tje po raznih pokrajinah. Ali tega ste posebno v prvi vrsti dve reči krivi, prva je ta, da posamezni posestnik le prečesto sam ne zmore stroškov, ki so za izpeljavo vspešnega odvodnjenja zemljišča potrebni; druga pa ta, da jeden posestnik sam odvodnjenja včasih ne more izpeljati, ker je njegovo posestvo sred drugih in če se ti enakega dela ne lotijo, tudi njemu najboljša drenaža nič ne bode pomagala. V takih primerljivi je združenih moči treba. Kar se pa potrebnega denarja tiče, bi morda kmetovavcu najlaglje pomagano bilo, ako bi razna deželna zastopništva skrbela, da bi kmetovavec mogel v ta namen, da si vzboljša svoja zemljišča, denarja na posodbo najeti pod ugodnimi pogoji z prav nizkimi obrestmi in dolgiimi obroki povračilne.

Toča je že več krajev nesrečno obhodila; pri nas na Stajerskem je naj hujše zadela nemške kmete na Lipniškem polju proti Gradcu; škoda je velika, jamranje ljudi nepovedljivo; enaka, če ne večja, nesreča se je prigodila okoli Ljubljane in Gorice, potem na Koroškem v Lavantski dolini; Svinečka visoka gora bila je globoko do podnožja vsa bela samega ledu ali toče. Jako omilovanja vredni so tudi koroški Slovenci okoli Žitjarje vasi, edini vinogradi na Koroškem so po toči hudo poškodovani. Zemlja je pokrita z grozdiči, trs stoji gol, oropan listov in grozdov; tudi pšenica, kuruz, oves in jara rž je močno poškodovana. Žalost ljudi se ne da popisati!

Poljedelska razstava v Celju se bo vršila letos 5. 6. in 7. oktobra, če ne bodo okoliščine kazale za 21. 22. 23. september. Odbor pod predsedništvom viteza Berks-a je razposlal načrt ali „program“ ove razstave. Nam je došel od prijateljske roke v Celju nemšk iztis. „Slov. Gospodarja“ ta stvar jako zanima in rad pripomaga k srečnemu uspehu razstave, vendar prvo je, da gospodje odborniki ozir vzamejo na potrebo tudi slovenskega načrta. Ta bo še le pravo pozornost naših kmetovalcev prebudil, in razstava bo svoj namen dosegla in veliko koristila, sicer pa le malo ali nič! Za par nemških in nemškutarskih posestnikov razstave napraviti, ogromnega števila slo-

venskih kmetovalcev pa ne privabiti, se ne spleča žrtvovati toliko denarja in truda, kolikor tako podvzetje stane. To smo skusili že pri večih razstavah na Slovenskem; spretnih slovenskih peres za gori omenjeno delo ne manjka v Celju in v sili ponudi rad „Slov.“ Gosp. „svoje slabe moči!“

Čebelorejski shod pri Novi cerkvi 30. junija t. l. je obiskalo obilno kmetov iz Nove cerkve in iz soseske, tudi več duhovnikov in učiteljev se ga je udeležilo. Prihodnji čebelor. shod se bo obhajal v nedeljo 14. julija v Vojuniku in sicer popoldne po krščanskem nauku.

Sejmovi. 15. jul. Dobova, Kostrivnica, sv. Rozalija blizu Celja, Zdoie; 16. jul. Dobje; 17. jul. sv. Ana na Krembergu, Muta, sv. Filip; 20. jul. Arvež, sv. Marjeta na Dravskem polju, sv. Marjeta na Pesnici, Vitanje.

Dopisi.

Iz Ptuja. Rajni Martin Gregorčec v Kicerih blizu Ptuja je na smrtni postelji sporočil 50 gl. za podporo takim dijakom, ki želé postati duhovniki. Nja žena Mica je imenovano svoto vestno izročila vodstvu dijaškega semenišča, čigar prvi namen je ravno ta, da podpira take slov. mladenčce, ki se pripravljajo za duhovniški stan. Bog daj rajnemu dobrotniku Martinu Gregorčecu tam v večnosti dobro, našim slovenskim kmetom pa blago voljo, naj bi prav radi posnemali nja prelepi vzgled. — Nesrečna žena, katero je kamen iz g. Švabovce hiše ubil, je bila doma iz Trnovca; ime nje je bilo Treza Babičeva. Nesrečni kamen se je odsluščil od mostovža, ki v prvem nadstropju precej daleč na ulico moli. Sodnijska preiskava se je pričela!

Od Mure na ogerski mej. (Ogerske volitve). Novine poročajo, da bodo na Ogorskem meseca avgusta nove volitve v državni zbor. Kakor si pri nas štajerski Slovenci pri svojih volitvah vsikdar takega moža v deželni ali državni zbor zberó, kateri zagovarja narodne in druge pravice Slovencev; tako bi želeli, da bi si tudi naši bratje prek Mure izvolili takega moža, kateri bi očito povedal Magjarom, da imajo oni kot Slovenci pravico do svojega slovenskega jezika, kateri naj bi se barem v šoli gojili, ako se že to v uradnih zgoditi ne more. Ponujajo se v posameznih okrajih, kjer tudi Slovenci glasujejo, razni kandidati, o katerih je nam sicer težko sodbo izreči. V večini so Slovenci baje samo v Sobotski okrajini. Tam se govori o 3 kandidatih, mej temi je tudi urednik časopisa ogerskih Slovencev, g. Imre Agustič. Mi sicer tega gospoda osebno ne poznamo, a vendar le njemu zmago želimo; kajti on je kakor rojen ogerski Slovenec vnet za svoj materinski jezik, on je prijatelj svojih rojakov, on bi torej svoje volilce v narodnem obziru zagovarjati utegnil

Od ogersko-štajerske meje. (Bratom Prekmurcem v prevdarek!) Še prej, ko na Štajerskem, bodo volitve v deželni zbor na Ogorskem. Ondi so Slovenci razkosani v 3 volilne okraje; v južnem in severnem so proti Magjarom v manjšini, tedaj bi se poganjali zastoj za poslanca svojega rodu. A druga je z srednjim okrajem Sobotskim, ondianu jejo razven nekoliko Nemcev in Židov — sami Slovenci. Lehko si izberejo zagovornika svojih pravic iz lastne sredine, kateri njih potrebe pozna, in kteremu je za njih mar. A žalibog, dasi so od leta 1861. sem že mnogokrat volili, vselej so se dali premočiti, da so si poiskali tujca ali odpadnika, ki se je za njih toliko brigal, ko za lanjski sneg. Kaj je bilo tega krivo? Deloma pritisk od ogerske vsem Slovanom protivne vlade; deloma narodna nezavednost, ker jim manjka rodoljubnih in pogumnih narodnih buditeljev; deloma podkupovanje, t. j. cele tedne pred volitvo, in vzlasti na dan volitve so po golibah pili in jedli na stroške onega, ki se jim je za poslanca ponujal, in tudi denarjev so dobivali, ter tako svoje glasove in svojo domovino prodajali. Slednja in najhujša krivda pa je bila ta, da so Slovenci v Sobotskem okraju razkosani v dve stranki po veri, v katoličane in luterane (kalvine). Navadno so se protivili eni onemu ponudniku ali kandidatu, kterega so drugi volili. O nesrečna in pogubna nesloga! Ni čuda tedaj, da je Slovenec tako zanemarjen in zaničevan, da je podlaga tujčevi peti, da vzdihuje pod čedalje hujšimi bremenami. Sam si je kopal jamo! Prekmurci! pogledite na svoje štajerske brate, kako srčno se branijo, kako napredujejo, kako si volijo za poslance svoje možake! Proč z Harkanijem, ki je bil vaš dose-danji poslanec. On v Pešti živi in se masti, pa ne mara za vas! Zedinite se katoličani in luterani, ne dajte se več ne z praznimi besedami vloviti, ne z denarji podkupiti! To bi bila grda sramota — in vam velika škoda. Imate med seboj nektere možé duhovnega in posvetnega stanu, ki imajo možgane in srce na pravem mestu. Dajte si besedo, da ne izvolite v prihodnje nikogar, kakor Slovence, kterega vi poznate, in kateri vas pozna! Vzlasti vam priporočamo moža, kateri se že več let vrlo trudi za vaš blagor in vašo omiko, — gospoda Imreta Avgustiča! V svojem časniku „Prijatelj“ je dokazal dovolj, da je vaš prijatelj, in da bi vam vedel tudi biti spreten zagovornik; a tudi dobrih in koristnih knjig vam je že spisal. Bratje, prevdarite vestno važno stvar, pogovorite se, složite se — in volite poslanca po svojem prepričanju — sebi v čast in domovini v korist in dobiček!

Iz Škal. (Letina.) Že dolgo nam ni nobena letina toliko lepega in veselega obetala, kakor letošnja: samo če bo nam Bog še v prihodnje mil in nas pred strašno točo ali pred kako drugo nezgodo obvarovati hotel, bomo imeli vsega zadosti; zrnja, sadja in vina. Že zdaj smo dosti in veliko